

مفهوم شناسی واژه "حرفه"

اصطلاح شناسی فنی (علمی) یا ترمینولوژی به مطالعه و زمینه فعالیت های مرتبط با جمع آوری، توصیف، پردازش و ارائه واژگان از قبیل اصطلاحات متعلق به یک حوزه علمی جهت ایجاد یک زبان مشترک گفته می شود. حوزه واژه شناسی مستقل از رشته علمی مربوطه نیست و یک حوزه بین رشته ای قلمداد می گردد. وجود حداقل یک زبان مشترک جهت تبیین و انتقال مفاهیم، اصول، قوانین و کاربردهای علمی در هر حوزه علمی ضروری است. آموزش و تربیت فنی و حرفه ای به عنوان یکی از شاخه های حوزه آموزش بدلیل بین رشته ای بودن و ماهیت خاص آن، نیازمند یک مجموعه و نظام منسجمی از واژگان فنی و علمی است که بتواند این زبان مشترک را بوجود آورد [۱]. واژه "حرفه" یا "حرفه ای" از جمله واژگانی است که کاربرد زیادی در آموزش فنی و حرفه ای دارد و در نظام آموزشی کشور، در طول زمان و نوع آموزش ها دچار برداشت ها، تعاریف و تفاسیر مختلفی شده است که در ذیل به برخی از آنها اشاره می شود. این واژه در کنار واژگانی از قبیل شغل، وظیفه، تکلیف کاری، کارراهه، پیشه، کسب و کار و... نیازمند یک نظام واژگانی منسجم دارد.

۱- حرفه به عنوان بخشی از نظام چارچوب صلاحیت حرفه ای - قانون نظام جامع آموزش و تربیت

فنی و حرفه ای [۲]: این قانون، مجموعه ای از حرفه ها در سطح صلاحیت ملی را واحد حرفه تعریف کرده است. همچنین حرفه نیز مجموعه ای از مشاغل است که شباهت معقولی از نظر کارها، دانش، مهارت و نگرشهای مورد نیاز دارد. طراحی چهارچوب صلاحیت حرفه ای باید مبتنی بر شایستگی های حرفه ای شامل شایستگی های فنی، غیرفنی از قبیل اخلاق حرفه ای و شایستگی های عمومی باشد. شایستگی های حرفه ای باید بر اساس مجموعه ای منسجم از دانش، مهارت و نگرش مبتنی بر کارهای درون یک حرفه تدوین گردد. این طراحی باید تا بالاترین سطوح با توجه به نوع مشاغل و حرف و بر اساس نظام طبقه بندی مشاغل و حرف کشور انجام شود.

۲- حرفه به عنوان مجموعه ای از مشاغل - سازمان جهانی کار "آیلو" [۳]:

سازمان جهانی کار در سال ۲۰۰۸، حرفه (Occupation) را بصورت مجموعه ای از مشاغل دنیای کار تعریف کرده است که شباهت معقولی از نظر کارها، دانش و توانایی های مورد نیاز دارد.

۳- حرفه به عنوان مشغولیت اصلی فرد در زندگی - بانک جهانی [۴]:

حرفه (Occupation) مشغولیت اصلی فرد در طول زندگی است. استاندارد حرفه ای، حداقل های مورد انتظار دنیای کار در یک حرفه را

نشان می دهد. حرفه، مرتبط با فرد و نقش وی در بازار و دنیای کار است (مانند حسابدار، خانه دار، جوشکار، پرستار، مهندس ساختمان). اکثر حرفه ها در بخش های مختلف وجود دارند، در حالی که برخی از حرفه ها (مانند مهندس معدن) مربوط به بخش خاصی است. یک حرفه مجموعه ای از مشاغل است که شباهت معقولی از نظر کارها، دانش و توانایی های مورد نیاز دارد.

۴- حرفه به عنوان بخشی از جریان آموزش - یونسکو [۵]: آموزش حرفه ای (Vocational) بخشی از

یک واژه در آموزش و تربیت فنی و حرفه ای است. واژه آموزش و تربیت فنی و حرفه ای به طور جامع و مبسوطی استفاده شده و شامل تمام جنبه های فرآیند آموزشی از جمله آموزش عمومی، مطالعه و بررسی فناوری و علوم وابسته و فراهم آوری و کسب مهارت های عملی، نگرش ها، شناخت و درک دانش مرتبط با حرفه و شغل و بخش های مختلف اقتصادی و زندگی اجتماعی است. آموزش و تربیت فنی و حرفه ای با موارد زیر بیشتر شناخته می شود:

- (الف) بخش لاینفک و اساسی آموزش عمومی،
- (ب) ابزار آمادگی در حوزه های حرفه ای و مشارکت مؤثر در دنیای کار،
- (ج) جنبه ای از یادگیری مادام العمر و آمادگی برای شهروند مسئول،
- (د) وسیله ای برای ارتقا توسعه محیطی پایدار،
- (ه) روشی برای کاهش فقر (فقرزدایی).

۵- حرفه به عنوان متخصص - سازمان جهانی کار [۳]: در استاندارد طبقه بندی مشاغل و حرف، سال

۲۰۰۸، متخصصین (Professional) حرفه هایی با سطح چهار مهارت هستند، که به طور ویژه مستلزم انجام وظایفی است که نیاز به حل مسایل پیچیده، تصمیم گیری و خلاقیت براساس پیشینه قابل ملاحظه ای از دانش نظری (تئوری) و عملی در حوزه های تخصصی دارد. وظایف محوله به طور ویژه شامل تحلیل و پژوهش برای گسترش دانش بشری در حوزه ای معین، تشخیص و درمان بیماری ها، منتقل کردن دانش به دیگران و طراحی ساختارها، ماشین آلات و فرایندهای ساخت و تولید است. حرفه ها در این سطح از مهارت، به طور کلی نیاز به آموزش طولانی مدت و در برخی موارد، سطح بسیار بالایی از دانش و مهارت های ارتباطی بین فردی دارد. این مهارتها به طور معمول شامل توانایی درک پیچیدگی مطالب نوشتاری و برقراری ارتباط با رسانه هایی مانند کتاب ها، تصاویر، عملکردهای اجرایی، گزارش ها و ارائه های شفاهی است. نمونه هایی از حرفه های طبقه بندی شده با این سطح مهارت، شامل مهندسان، معماران، معلمان مدارس آموزش متوسطه، پزشکان عمومی، موسیقی دان ها، پرستاران و تحلیل گران سیستم های رایانه ای هستند.

۶- حرفه به عنوان کسب و کار- فرهنگ فارسی : در فرهنگ فارسی معین تعریف حرفه بصورت پیشه، کسب و کار و صنعت بیان شده و "حرفه یی" منسوب به حرفه تعریف شده است. مدرسه حرفه یی، مدرسه ای است که در آن صنایع مختلف را به شاگردان یاد می دهند. در فرهنگ فارسی دهخدا، برای واژه حرفه، تعاریفی همچون پیشه، شغل، حرفت، صنعت که روزی بدان بدست آرند، کار و کسب آمده است.

۷- "حرفه ای" به عنوان شایستگی - فرهنگ کسب و کار : شخصی که بطور رسمی از یک انجمن حرفه ای در یک حرفه خاص (Profession) به موجب تکمیل دوره ای از مطالعات یا تجربه آموزی، مجوز دریافت می کند. این شخص، شایستگی لازم و قابل اندازه گیری در برابر مجموعه ای از استانداردها را دارا است.

منابع:

- ۱- گزارش " آشنایی با برخی واژگان و مفاهیم در نظام آموزش و تربیت فنی و حرفه ای"، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۱.
- ۲- "قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه ای"، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶.
- ۳- "طبقه بندی بین المللی مشاغل و حرف- ایسکو"، سازمان جهانی کار، ۲۰۰۸.
- ۴- "چهارچوب تعریف و ارزیابی استانداردهای حرفه ای و آموزشی در کشورهای در حال توسعه"، دیوید . اچ . فرتول-بانک جهانی، ۲۰۰۱.
- ۵- "آموزش فنی و حرفه ای و مهارت آموزی برای قرن بیست و یکم"، توصیه نامه مشترک سازمان بین المللی کار و یونسکو، ۲۰۰۲.